

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

SVK Liitto ry, noin 50 venäjänkielisen yhdistyksen kattojärjestö kiittää tästä mahdollisuudesta osallistua kulttuuripoliittiseen visiotyöhön. Vaikkakin esitetyn vision henki on kannatettava kuvatessaan kulttuurin (ehkä myös taide olisi syytä mainita erikseen) yhdistävänä voimana, joka tuottaa sekä "sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa" on se liian staattinen ja yleisluontoinen perustellakseen tavoitteen 1 toteamuksen "Kulttuuri on muutosvoima". Vision tulisi nimenomaan katsoa, ja kannustaa katsomaan, aidosti eteenpäin. Nykyinen muotoilu on suorastaan yllyttänyt taaksepäin katsovaan 150 vuoden takaiselta kuulostavaan visiointiin, mutta meneminen selkää edellä kohti tulevaa ei voi olla kansakunnan edun mukainen ajattelutapa. Vision tulisi sisältää selkeä ymmärrys siitä, että olipa Suomi vuonna 2040 mitä tahansa, se ei tule olemaan sellainen, jonka olemme nähneet 2000-luvun alkuvuosikymmeninä. Liitteessä 2 "Keskeisten muutosvoimien vaikutus kulttuurin tulevaisuuteen" kuvataan selkeästi ja ymmärrettävästi edustava joukko niitä jo tässä vaiheessa pääosin väistämättömiä megatrendejä, joihin ns. tasaisen kehityksen skenaariossa joudumme vain sopeutumaan. Monikulttuuristuminen on yksi näistä megatrendeistä, joka saa voimaa muista megatrendeistä, eikä sinällään ole erillinen ilmiö. Ikääntymisestä ja heikosta syntyvyydestä johtuva (ainakin oletetusti jatkuva) työvoimapula edellyttää kasvavaa maahanmuuttoa, jonka varaan kaupungit myös jo tulevaisuuttaan laskevat. Toisaalta ilmastonmuutos tulee väistämättä aiheuttamaan pakolaisuutta, joka tuskin voi olla vaikuttamatta Suomeenkaan. Digitaalisen kulttuurin ja tekoälyn vaikutus on tiedetty "villi kortti", jonka vaikutuksia emme kuitenkaan vielä kukaan osaa arvioida. Se saattaa radikaalisti vaikuttaa kulttuurin kulutuksen ja tuottamisen tapoihin, mutta se voi myös joiltain osin ratkaista monikielisyyden tai ikääntyneiden hoitovajeen kaltaisia ongelmia ja vapauttaa resursseja johonkin muuhun. Toisaalta tekoäly sovelluksineen luo ongelmia, joita emme osaa vielä hahmottaa. Tätä problematiikkaa tuodaan tiiviisti esiin liitteissä 3 "Kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikan aloihin" ja 4, jossa esitellään OKM:n linjaukset kulttuurisen moninaisuuden edistämiseksi. Suomi tulee vuonna 2040, rauhanomaisesti kehittyessään, väistämättä olemaan ainakin digitaalisempi, monikulttuurisempi ja

monikielisempi kuin nyt. Mitä muuta ja millä tavalla, sitä tuskin kukaan osaa visioida. Mutta vision tulisi olla dynaaminen, ei staattinen, ja tunnistaa nämä tosiasiat ja kannustaa siten kaikkia Suomessa asuvia yhdessä ratkaisemaan tätä edessä siintävää arvoitusta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteita SVK Liitto ry pitää kannatettavina, mutta kuten edellä totesimme, niissä kuvattu henki tulisi selkeämmin saada esiin itse vision muotoilussa, jotta liikesuunta kohti tulevaa ja toisaalta momentum ruohonjuuritason jokaisenoikeuksien toteutumisesta kansallisten instituutioiden kukoistukseen ja kulttuuriteollisuuden kansainväliseen menestykseen välittyy.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Yhteinen ja vientikelpoinenkin kulttuuri tulee rakentaa nimenomaan vahvalle perustukselle alhaalta ylöspäin taiteen perusopetuksen ja moninaisen yhdistyskentän sekä vapaiden ryhmien toimintaedellykset turvaten. Tässä tulee huomioida erityisesti kielelliset ja muut vähemmistöryhmät, koska monikulttuurisuuden ja moniarvoisuuden megatrendissä vain hyvin kapeille edellytyksille rakentuva kulttuuri ei ole kansainvälisessä vertailussa kiinnostavaa satunnaisia kuriositeetteja lukuunottamatta. 2. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa: Kulttuuri ja taide ovat ruohonjuuritasolla ketteriä ja nopeita reagoimaan ilmassa oleviin muutoksiin. Kuitenkin, jotta tämä "tulevaisuuden haistelu" johtaisi sekä meitä kaikkia hyödyttävään moniarvoiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun ja visiointiin, että myös hyviin ja markkinoitaviin kulttuurituotteisiin, tulee suurten linjojen ja rahoitusten olla selvillä pitkäjänteisesti. Vain tällöin yhteistyösuhteita ja kanavia kokemusten vaihtamiseen ja vaikutteiden imemiseen voidaan rakentaa ja ylläpitää sekä vahvistaa uusia tekijäpolvia ja viedä uusia projekteja myös kansainväliselle tasolle. 3. Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen: Rahoitusmallien tarkastelu ja jatkuva aktiivinen ajan tasalla pitäminen on mielestämme hyvin tärkeää. Tärkeää on myös huomioida se, että ruohonjuuritasolla, kolmannella sektorilla, perheillä ja yksittäisillä ihmisillä tulee olla resursseja harrastaa ja kuluttaa kulttuuria ja taidetta, jotta uudistuminen olisi mahdollista ja meillä olisi tulevaisuuden taiteelle tekijöitä ja yleisöä. "Vuositainen tavoitteellinen ja konkreettinen tulevaisuusfoorumi" on kannatettava toimenpide kulttuuripoliittisen keskustelun pitämiseksi ajan tasalla. Toivomme, että foorumin kunnianhimo ja resurssit ovat riittävällä tasolla. Kulttuuripoliittikkaa ajatellaan varsin vahvasti painotuksin, joissa korostuvat kantaväestön keskiluokan, instituutioiden ja nytemmin myös "kulttuuriteollisuuden" tarpeet. Lisäksi alan toimija- sekä asiakaskunta on ilmeisen naisvoittoista. Toivomme tulevaisuusfoorumia suunniteltaessa, että sekä yhdenvertaisuus- että tasa-arvonäkökohdat otetaan huomioon, jolloin tulevaisuutta pääsevät muovaamaan ja siihen osallistumaan myös eri vähemmistöjen edustajat että miehet. 4. Yhteistyön ja osallisuuden voima: Ajatus "Lisätään nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten taide- ja kulttuurialan tuntemusta" on

toimenpiteenä mielestämme hyvin keskeinen, mutta sen toteutuksessa tulee huomioida, että etenkin kolmannella sektorilla ja maahanmuuttajien itsensä perustamissa sekä nuorisoyhdistyksissä tällaista monialaista osaamista jo on, koska ne käyttävät työssään moninaisia keinoja. Yhteistyötä tulisi tehdä myös vertikaalisesti, ei vain horisontaalisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi suurien instituutioiden "jalkautumista" ja yhteistyötä pienten alueellisten tai kohderyhmätoimijoiden kanssa. Tällaisista aloitteista onkin jo joitakin kokemuksia erityisesti teatterin alalla. 5. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Kukoistavan toimintaympäristön pohjatyö tehdään ruohonjuuritason yhdistys- ja ryhmätoiminoissa, kouluissa ja kotien "kultturnost"-asenteessa, jonka toteuttaminen kieli- ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta edellyttää huokeita mutta korkeatasoisia kulttuurin ja taiteen harrastamisen mahdollisuuksia eri ikäluokille. Tämä pohjatyö tarjoaa tekijöitä ja myös kuluttajia taideinstituutioiden ja kulttuuriteollisuuden käyttöön. Ilman tätä pohjaa mitään toimintaympäristöä ei ole.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

SVK Liitto ry tukee ja ohjaa venäjänkielisiä ja heidän yhdistyksiään kulttuuri- ja taidetoiminnan kehittämisessä moninaisen suomalaisuuden ja kotimaisen ruohonjuuritason kulttuurikentän osana monipuolisessa yhteistyössä.

SVK Liitto ry yli 50 venäjänkielisen jäsenyhdistyksensä sekä kumppaniverkostonsa kanssa pyrkii jatkossakin toimimaan aktiivisena välittäjänä ja tukijana venäjänkielisen väestömme ja heidän yhdistyskenttensä integroitumisessa ja yhteistyössä perinteisten kantaväestön toimijoiden suuntaan eri inhimillisen toiminnan aloilla, niin kotoutumis- ja sote-kysymyksissä kuin kulttuurin ja liikunnankin aloilla. Venäjänkielisen kulttuuripiirin edelleen vahvana elävä "kultturnost"-ajattelu rinnastuu juuri kolmannen tavoitteen näkemykseen kulttuurista jokaisenoikeutena.

Toimintamme pyrkii siihen, että venäjänkieliset lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden kasvaa kulttuuria arvostavassa ympäristössä ja pienestä pitäen kehittä luovia ja taiteellisia kykyjään perheen sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Aktiivinen omakielinen kulttuuriharrastus kehittää myös kielellistä kyvykkyyttä, joka tukee suomen, ruotsin ja muiden kielten oppimista. Lasten ja nuorten korkeatasoinen ja monipuolinen kulttuuriosaaminen takaa suomalaisen kulttuurikentän elin- ja muutosvoimaisuuden jatkossakin. Vähemmistökieliryhmien ja kulttuuritaustojen edustajilla on myös valmiudet tuoda sisältöihin ja tekijyyteen elementtejä ja painopisteitä, jotka syventävät ja monipuolistavat kulttuurikenttää ja avaavat myös laajempia mahdollisuuksia kulttuurimme kansainväliselle menestykselle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Venäjänkieliset ovat ruotsinkielisten jälkeen selvästi suurin suomalainen kielivähemmistö. Molemmilla vähemmistöillä on vahva, myös korkeakulttuurinen ja taidetta arvostava perimä. Sekä venäjän että ukrainan puhujien määrä on ollut voimakkaassa kasvussa. Työperäinen maahanmuutto taas on lisääntymässä voimakkaasti monista kaukoidän maista. Nämä kieliryhmät eivät kuitenkaan ole suomenkielisen kulttuurin uhkaajia. Suomenkielisen kulttuurin voi kuitenkin ajatella olevan globaalisti, etenkin ns. kaupallisen kulttuuriteollisuuden näkökulmasta, hieman samalla tavalla

uhanalainen kuin kielivähemmistöjen omakieliset kulttuurit herkästi kokevat Suomessa. Emme voi kuitenkaan kääntää kelloja taaksepäin tai estää megatrendien ajamia muutoksia. Kulttuuripolitiikka vertautuu turvallisuuspolitiikkaan, ja osittain on sisäisen turvallisuuden politiikkaa, sikäli, että Suomen menestymisen ehtoina ovat sisäinen vahvuus ja yhtenäisyys ja hyvät kansainväliset suhteet. Sisäinen vahvuus ja yhtenäisyys ei kuitenkaan tänä päivänä ja tulevaisuudessa enää voi tarkoittaa monokulttuurisuutta, yksikielisyyttä tai kapeasti määriteltyjen arvojen varassa tuotettua kulttuuria ja taidetta. Vahvuus ja yhtenäisyys syntyy vahvasta ja korkeatasoisesta ruohonjuuritason toiminnasta eri kielillä ja erilaisista perinteistä ponnistaen. Näillä erilaisilla ruohonjuuritason toimijoilla tulee kuitenkin olla hyvä ja avoin dialoginen suhde suurempien taide- ja kulttuuri-instituutioiden kenttään, jonka luonnollinen velvollisuuskin on "varastaa" tekijöitä ja ajatuksia mahdollisimman laajalla skaalalla. Tämä työ vaatii julkisen sektorin pitkäjänteistä ja johdonmukaista tukea. Toisaalta myös kaupallisuuden ehdoilla toimivan taide- ja kulttuuritoiminnan kannattavuutta on tuettava mm. verotuksen ja sääntelyn minimoimisen keinoin, jotta mahdollisimman monipuoliset tekijät ja toimijat voisivat ottaa liiketaloudellista riskiä tällä sektorilla ja menestyä ilman suoria tukia. Vain inhimillistä moninaisuutta ymmärtämällä ja tukemalla voimme Suomessa kilpailla ylikansallisen viihdeteollisuuden ja tekoälyn tuottamia ajankäyttötapoja vastaan ja kehittää myös moninaista kansallista identiteettiämme kohti tulevia vuosikymmeniä.

Uskaltaisimme väittää, että venäjänkielisille Suomessakin ovat taide ja kulttuuri keskimäärin henkilökohtaisesti tärkeämpiä kuin suomenkieliselle. Tähän on historialliset syynsä erityisesti Neuvostoliiton kulttuuripolitiikassa.. Sen tavoitteisiin sinänsä ei ole enää tarpeen palata, mutta jos vaikutukset ovat yhä nähtävissä sukupolvi sen jälkeen, kun Neuvostoliitto on lakannut olemasta, asuessamme toisessa maassa, voidaan ehkä arvioida, että kulttuuripolitiikalla on vaikutusta. Mielestämme myös Suomessa voimme onnistua, jos työtä tehdään päättäväisesti, kunnianhimoisesti ja pitkäjänteisesti yhdessä.

Liukkonen Olga

Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry - Järjestön nykyinen virallinen nimi on SVK Liitto ry.